

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор комунального
вищого навчального закладу

«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

О.Т. Позднякова

О.Т. Позднякова 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН26 «Спецметодика дошкільного виховання»

Галузь знань	0101	Педагогічна освіта
Напрямок підготовки	6.010105	«Корекційна освіта (за нозологіями)»
Освітньо-кваліфікаційний рівень		«бакалавр»

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Спецметодика дошкільного виховання» для студентів четвертого курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)».

РОЗРОБНИК:

Жадленко І. О., в. о. старшого викладача кафедри спеціальної освіти

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «01» вересня 2016 року № 01

В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти

А. В. Турубарова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		форма навчання	денна
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Нормативна	
	Напрямок підготовки 6.010105 Корекційна освіта (за нозологіями)	Семестр	7-й
Модулів – 3	Ступінь освіти: бакалавр	Аудиторні години: 40 год	
Змістових модулів – 4		Лекції: 12 год.	Практичні, семінарські: 24 год.
Загальна кількість годин – 72			Лабораторні: год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,7		Самостійна робота 32 год.	
		ІНДЗ: 4 год	
	Вид контролю: екзамен		

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Курс спеціальної методики дошкільного виховання передбачається навчальним планом дефектологічного факультету, за яким здійснюється підготовка майбутніх фахівців-логопедів на стаціонарній формі навчання.

Виходячи з необхідності надання логопедичної допомоги дітям з раннього віку, в Україні створена та функціонує широка мережа спеціальних дошкільних установ (або окремих груп у дошкільних установах) для дітей з порушеннями мовлення. Навчання, виховання, корекція аномального розвитку мовлення дітей в цих установах (групах) проводиться комплексно, за участю вчителя-логопеда, вихователя, музичного керівника, батьків. В ході спеціального педагогічного впливу у дітей з вадами мовлення розвивається мислення, мовлення, пам'ять, інші пізнавальні процеси; розвивається рухова сфера і всі види діяльності, притаманні дітям дошкільного віку (ігрова, побутова, комунікативна, продуктивні: трудова, зображувальна та конструктивна). Формується особистість дитини (самоконтроль, самосвідомість, воля, здібності, емоційна сфера, моральний розвиток).

Для того, щоб забезпечити високу якість цієї роботи, майбутні спеціалісти-логопеди повинні навчитися глибокому розумінню дитини з вадами мовлення на кожному віковому етапі її розвитку. Їм необхідно також досконало знати зміст, методи навчання і виховання дітей в спеціальному дитячому садку та сучасні вимоги до них. Саме курс «Спеціальна методика дошкільного виховання» спрямований на розв'язання цих завдань.

При вивченні даного предмету студенти-дефектологи дізнаються про те, що зміст навчально-виховної роботи в спеціальних дошкільних закладах для дітей з вадами мовлення визначається як спеціальними програмами, які розробляються з урахуванням ведучого мовленнєвого дефекту та вікових особливостей (окремо для різних груп дітей – в залежності від їх мовленнєвої вади), так і загальноосвітніми програмами («Малютко», «Дитина», «Крок за кроком», «Джерело», «Витоки», «Надія»).

Програма курсу «Спеціальна методика дошкільного виховання» включає загальні питання змісту, принципів, методів, організації виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Окремо розглядаються напрямки виховання: розумове, сенсорне, фізичне, моральне, трудове тощо. В кожній темі розкриваються особливості розвитку різних видів діяльності дітей з різними мовленнєвими порушеннями, аналізується зміст загальноосвітньої програми виховання дітей відповідно до вікових особливостей та зазначається специфіка методики викладання того чи іншого розділу програми дітям з дефектами мовлення.

В процесі вивчення даного курсу реалізуються такі конкретні **завдання**:

- ознайомлення студентів з теоретичними основами дошкільних методик навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення, які підкріплюються конкретними практичними матеріалами;

- навчання умінню застосовувати теоретичні знання з даного курсу та споріднених дисциплін і знання, здобуті при самостійному опрацюванні спеціальної літератури, на практиці (під час підготовки до практичних занять, при написанні курсової роботи тощо);

- навчання складанню конспектів занять, зразків бесід з батьками, текстів та методичних розробок дидактичних ігор, вправ;

- навчання плануванню спільної роботи логопеда з вихователями з розвитку мовлення та інших розладів програми навчання і виховання дітей дошкільного віку;

- ознайомлення з передовим педагогічним досвідом працівників спеціальних дошкільних установ для дітей з порушеннями мовлення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: зміст, методи, форми, методики навчання і виховання дітей у спеціальному дошкільному закладі та сучасні вимоги до них;

вміти: складати конспекти занять, зразки бесід з батьками, тексти та методичні розробки дидактичних ігор, вправ; планувати та впроваджувати спільну роботу логопеда з іншими

спеціалістами дошкільного закладу з розвитку мовлення та інших розділів програми навчання і виховання дітей дошкільного віку; що забезпечують формування таких **компетенцій**:

соціально-особистісних:

- здатність вивчати об'єкти і процеси з точки зору соціоекономічних та культурно-історичних умов їх виникнення;
- здатність вибудовувати соціальну взаємодію на принципах толерантності;
- здатність до самовдосконалення та саморозвитку на основі рефлексії своєї діяльності;
- здатність розуміти та сприймати етичні норми поведінки відносно осіб з порушеннями психофізичного розвитку;
- розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя;

загальнонаукових:

- володіння базовими уявленнями про основи філософії освіти, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості дитини з порушеннями психофізичного розвитку;
- здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору;
- здатність використовувати інноваційні технології в практичній діяльності;

інструментальних:

- володіння практичними способами пошуку наукової і професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, мережевих технологій, баз даних і знань;
- володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку інклюзивної освіти в сучасному світі.

професійних:

- володіння уявлення про категорії осіб з порушеннями психофізичного розвитку, розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг в освітньому середовищі;
- володіння сучасними уявленнями про зміст, принципи організації, особливості навчально-методичного забезпечення та механізми практичної роботи з особами, які мають порушення психофізичного розвитку, в спеціальних дошкільних навчальних закладах;
- здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді;
- здатність розуміти високу соціальну значущість професії, відповідально і якісно виконувати професійні завдання, дотримуючись принципів професійної етики;
- здатність брати участь у міждисциплінарній та міжвідомчій взаємодії спеціалістів у вирішенні професійних завдань у галузі психолого-педагогічної діяльності з метою розроблення і впровадження індивідуальної корекційно-розвивальної програми розвитку дитини в освітньому середовищі;
- здатність організовувати міжособистісні контакти, спілкування дітей з порушеннями психофізичного розвитку та їх ровесників у процесі навчально-виховної і корекційно-розвивальної роботи, спільну та індивідуальну діяльність дітей відповідно до вікових норм їх розвитку;
- володіння сучасними технологіями проектування і організації наукового дослідження у своїй професійній діяльності на основі комплексного підходу до вирішення проблем професійної діяльності;

спеціалізовано-професійних:

- здатність використовувати професійно-профільовані знання під час організації навчально-виховної і корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку;
- здатність організовувати та здійснювати навчальну, корекційну, розвивальну та виховну роботу з особами, які мають порушення психофізичного розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання в умовах спеціальних дошкільних навчальних закладів.

Вивчення курсу «спеціальної методики дошкільного виховання» передбачає різні форми навчальної роботи зі студентами: лекції, індивідуальні та практичні заняття, самостійна робота студентів (конспектування літератури, написання рефератів, складання планів-конспектів занять, розробка дидактичних ігор, написання курсових робіт).

Курс викладається в обсязі 12 лекційних, 24 практичних, 4 індивідуальних і 32 самостійних годин. У 7 семестрі – екзамен.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль І. Загальні питання організації виховання та навчання дошкільників з ПМР

Тема 1. Предмет, завдання курсу «Спеціальна методика дошкільного виховання».

Предмет та завдання курсу «Спеціальна методика дошкільного виховання». Мета виховання дітей з порушеннями мовлення. Основні завдання корекційно-виховної роботи у спеціальних дошкільних закладах. Спеціальні педагогічні умови для виховання дітей – дошкільників з ТПМ. Зв'язок науки «Спецметодика дошкільного виховання» з іншими дисциплінами.

Тема 2. Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення.

Різні підходи до розвитку особистості дитини. Гуманістична парадигма виховання. Особистісно-орієнтований підхід у корекційній педагогіці. Завдання дошкільного виховання дітей з ТПМ.

Тема 3. Система спеціального дошкільного виховання в Україні.

Комплектування груп у дошкільному закладі компенсуючого типу для дітей з ТВМ. Завдання та склад ПМПК. Оформлення документації на дитину, яка направляється на ПМПК. Документація логопеда спеціального дитячого садка.

Тема 4. Організація корекційно-виховної роботи у спеціальному дошкільному закладі.

Організаційні форми навчально-виховного процесу у спеціальних дошкільних закладах. Заняття як основна форма навчання та виховання дітей дошкільного віку. Його структура. Особливості організації корекційно-виховної роботи в групах для дітей з різними порушеннями мовлення (ФФНМ, ЗНМ, заїканням).

Тема 5. Зміст виховання дітей - дошкільників з вадами мовлення.

Аналіз загальноосвітніх та спеціальних програм навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення. Принципи побудови навчально-корекційних програм. Спеціальні програмові завдання. Особливості проходження програм загальноосвітнього спрямування дошкільниками з порушеннями мовлення.

Тема 6. Взаємозв'язок у роботі співробітників спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.

Обов'язки логопеда групи. Корекційно-виховна робота музичного керівника у спеціальному дошкільному закладі. Корекційно-виховна робота психолога у спеціальному дошкільному закладі.

Тема 7. Система роботи вихователя спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.

Основні напрямки корекційно-виховної роботи вихователя. Розподіл завдань між логопедом і вихователем групи для дітей з ФФНМ. Розподіл завдань між логопедом і вихователем групи для дітей із ЗНМ. Розподіл завдань між логопедом і вихователем логопедичної групи для дітей із заїканням.

Тема 8. Спільна робота сім'ї і дошкільного закладу для дітей із порушенням мовлення.

Особливості виховання дітей з порушеннями мовлення в сім'ї. Форми роботи з батьками: батьківські збори, бесіди, консультації, відкриті заняття, ведення дитячих зошитів

для домашніх завдань, оформлення стендів тощо. Поради батькам щодо правильного мовленнєвого спілкування з дітьми.

Змістовий модуль II. Методики виховання та навчання дітей дошкільного віку з ПМР

Тема 9. *Методика розумового виховання дитини з порушенням мовлення.*

Розвиток мисленнєвої діяльності у дошкільника. Засоби розумового виховання. Виховання допитливості та пізнавальних інтересів. Формування системи знань про оточуючий світ. Формування у дітей розуміння самого себе і оточуючого світу, накопичення дітьми соціальних знань і досвіду, виконання різних соціальних ролей. Вивчення соціальної адаптації дитини з вадами мовлення. Формування передумов набавчальної діяльності у дошкільному віці.

Тема 10. *Методика сенсорного виховання.*

Значення сенсорної культури дитини для її знайомства з оточуючим світом. Сенсорне виховання у зарубіжних системах (Ф. Гребель, М. Монтесорі, О. Декролі) і в сучасній дошкільній педагогіці (А. В. Запорожець, А. П. Усова, Н. П. Пакуліна, М. М. Поддяков та ін.)

Особливості сенсорного розвитку дитини на різних вікових етапах. Труднощі в оволодінні сенсорними функціями дітьми з вадами мовлення. Завдання, зміст та методи сенсорного виховання. Планування занять з сенсорного виховання.

Тема 11. *Методика розвитку ігрової діяльності та ігор у дітей з вадами мовлення.*

Значення гри у корекційно-виховній роботі з дітьми, що мають вади мовлення. Розвиток ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Збагачення та ускладнення гри, зміна мотивів вибору гри, розвиток ігрової творчості.

Дидактична гра як форма навчання, яка відповідає віковим та мовленнєвим можливостям дітей. Структура дитячої гри. Методики організації та проведення творчих, сюжетно-рольових, дидактичних та рухливих ігор. Ігротерапія.

Тема 12. *Методика фізичного виховання.*

Особливості психомоторного розвитку дітей з відхиленнями у розвитку. Завдання, зміст, форми та методи фізичного виховання дітей у різних вікових групах з урахуванням ведучого дефекту. Особливості фізичного виховання дітей з ДЦП. Лікувально-оздоровча робота у спеціальному дошкільному закладі.

Тема 13. *Валеологія у дошкільних закладах.*

Поняття про валеологічне навчання дітей – дошкільників. Завдання з валеології, які вирішуються на заняттях у дитсадку. Зміст валеологічного навчання. Умови та засоби забезпечення педагогічного простору з валеології. Показники розвитку дитини на кінець – 5-го року життя.

Тема 14. *Методика розвитку продуктивних видів діяльності у дітей-дошкільників з вадами мовлення.*

Значення розвитку продуктивних видів діяльності для дошкільників. Зображувальна діяльність як показник психічного розвитку дитини. Напрямки розвитку зображувальної діяльності. Розвиток конструктивної діяльності у дошкільному віці. Стимулювання творчої діяльності на заняттях з малювання, ліплення, аплікації, конструювання. Значення образотворчої діяльності для розвитку мовлення. Зміст, структура, методи і прийоми навчання образотворчої та конструктивної діяльності. Індивідуальний підхід на заняттях з розвитку продуктивних видів діяльності.

Тема 15. *Методика морального виховання.*

Поняття морального виховання дітей дошкільного віку. Зміст і методика морального виховання дітей дошкільного віку. Виховання гуманності. Виховання колективізму (прояв і розвиток дружби, чуйність і взаємодопомога, громадська думка, засвоєння моральних норм, культура поведінки і взаємовідносини, особистість у колективі). Виховання початків патріотизму та громадянськості.

Тема 16. Методика трудового та економічного виховання.

Розвиток трудової діяльності у дітей дошкільного віку. Трудове виховання – основа корекційного розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями. Методи і прийоми трудового виховання. Елементи економічних знань, які вивчаються у дошкільному садку та методи їх викладання.

Тема 17. Методика естетичного виховання.

Мета естетичного виховання. Поняття про художню творчість у дітей. Етапи творчої діяльності дитини-дошкільника. Умови стимулювання дитячої творчості. Формування художньої культури особистості. Методика естетичного виховання дошкільників.

Змістовий модуль III. Підготовка до школи дітей з ПМР**Тема 18. Підготовка дошкільника до школи.**

Підготовка дошкільника до шкільного навчання. Поняття про «готовність дитини до школи». Модель готовності дитини до школи: фізична, розумова, особистісна. Поняття про мовленнєву готовність дитини з вадами мовлення.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем змістових модулів	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. Загальні питання організації виховання та навчання дошкільників з ПМР						
1. Предмет, завдання курсу «Спеціальна методика дошкільного виховання».	3	1	1	–	–	1
2. Виховання та розвиток особистості дитини з порушеннями мовлення.	3		1	–	1	1
3. Система спеціального дошкільного виховання в Україні.	3	1	1	–	–	1
4. Організація корекційно-виховної роботи у спеціальному дошкільному закладі.	3	1	1	–	–	1
5. Зміст виховання дітей - дошкільників з вадами мовлення.	6	1	1	–	–	4
6. Взаємозв'язок у роботі співробітників спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.	4		2	–	–	2
7. Система роботи вихователя спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ.	4	1	2	–	–	1
8. Спільна робота сім'ї і дошкільного закладу для дітей із порушенням мовлення.	4		1	–	1	2
Разом за змістовим модулем 1	30	5	10	–	2	13
Змістовий модуль II. Методики виховання та навчання дітей дошкільного віку з ПМР						

9. Методика розумового виховання дитини з порушенням мовлення.	4	1	1	–	–	2
10. Методика сенсорного виховання.	4	1	1	–	–	2
11. Методика розвитку ігрової діяльності та ігор у дітей з вадами мовлення.	1	–	1	–	–	–
12. Методика фізичного виховання.	5	–	2	–	–	3
13. Валеологія у дошкільних закладах.	2	1	1	–	–	–
14. Методика розвитку продуктивних видів діяльності у дітей-дошкільників з вадами мовлення.	2	1	1	–	–	–
15. Методика морального виховання.	5	–	1	–	1	3
16. Методика трудового та економічного виховання.	6	1	2	–	–	3
17. Методика естетичного виховання.	1	–	–	–	1	–
Разом за змістовим модулем 2	30	5	10	–	2	13
Змістовий модуль III. Підготовка до школи дітей з ПМР						
18. Підготовка дошкільника до школи.	12	2	4	–	–	6
Разом за змістовим модулем 3	12	2	4	–	–	6
Усього	72	12	24	–	4	32

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
Змістовий модуль I. Загальні питання організації виховання та навчання дошкільників з ПМР			
1	1	Проаналізувати загальноосвітні та спеціальні програми навчання та виховання дітей. В аналізі висвітити: – предмет та завдання курсу «Спеціальна методика дошкільного виховання»; – мета виховання дітей з порушеннями мовлення. Основні завдання корекційно-виховної роботи у спеціальних дошкільних закладах; – спеціальні педагогічні умови для виховання дітей – дошкільників з ТПМ. Зв'язок науки «Спецметодика дошкільного виховання» з іншими дисциплінами.	1
2	2	Проаналізувати особливості виховання та розвитку особистості дитини з порушеннями мовлення. В аналізі висвітити: – різні підходи до розвитку особистості дитини; – т особистісно-орієнтований підхід у корекційній педагогіці.	1
3	3	Розкрити суть системи спеціального дошкільного виховання в Україні. Ознайомитися з: – комплектуванням груп у дошкільному закладі компенсуючого типу для дітей з ТВМ; – завданнями та складом ПМПК. Оформленням документації на дитину, яка направляється на ПМПК.	1

		– документацією логопеда спеціального дитячого садка.	
4	4	Ознайомитися з організацією корекційно-виховної роботи у спеціальному дошкільному закладі. Знати: – організаційні форми навчально-виховного процесу у спеціальних дошкільних закладах; – що таке заняття, його структура. Особливості організації корекційно-виховної роботи в групах для дітей з різними порушеннями мовлення (ФФНМ, ЗНМ, заїканням).	1
5	5	Законспектувати аналіз загальноосвітніх та спеціальних програм навчання та виховання дітей з порушеннями мовлення.	1
6	6	Підготуватися до самостійної письмової роботи, а саме: – знати обов'язки логопеда групи; – володіти корекційно-виховною роботою музичного керівника у спеціальному дошкільному закладі; – знати корекційно-виховну роботу психолога у спеціальному дошкільному закладі.	2
7	7	Вивчити особливості роботи вихователя спеціального дошкільного закладу для дітей з ТПМ. Володіти: – основними напрямками корекційно-виховної роботи вихователя; – розподілом завдань між логопедом і вихователем групи для дітей з ФФНМ; – розподілом завдань між логопедом і вихователем групи для дітей із ЗНМ; – розподілом завдань між логопедом і вихователем логопедичної групи для дітей із заїканням.	2
8	8	Законспектувати та вивчити особливості спільної роботи сім'ї і дошкільного закладу для дітей із порушенням мовлення, а саме: – особливості виховання дітей з порушеннями мовлення в сім'ї; – форми роботи з батьками: батьківські збори, бесіди, консультації, відкриті заняття, ведення дитячих зошитів для домашніх завдань, оформлення стендів тощо; – поради батькам щодо правильного мовленнєвого спілкування з дітьми.	1
Змістовий модуль II. Методики виховання та навчання дітей дошкільного віку з ПМР			
9	9	Володіти методикою розумового виховання дітей з ПМР: – особливості розвитку мисленнєвої діяльності у дошкільників. Засоби розумового виховання; – формування системи знань про оточуючий світ. Вивчення соціальної адаптації дитини з вадами мовлення. Формування передумов навчальної діяльності у дошкільному віці.	1
10	10	Проаналізувати та вивчити систему сенсорного виховання: – значення сенсорної культури дитини для її знайомства з оточуючим світом; – сенсорне виховання у зарубіжних системах (Ф. Гребель, М. Монтесорі, О. Декролі) і в сучасній дошкільній педагогіці (А. В. Запорожець, А. П. Усова, Н. ПЕ. Пакуліна, М. М. Поддяков та ін.); – особливості сенсорного розвитку дитини на різних вікових етапах; – труднощі в оволодінні сенсорними функціями дітей з вадами мовлення; – завдання, зміст та методи сенсорного виховання. Планування	1

		занять з сенсорного виховання.	
11	11	Охарактеризувати методику ігрової діяльності дітей з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – значення гри у корекційно-виховній роботі з дітьми, що мають вади мовлення; – збагачення та ускладнення гри, зміна мотивів вибору гри, розвиток ігрової творчості; – дидактична гра як форма навчання, яка відповідає віковим та мовленнєвим можливостям дітей. Структура дитячої гри. – методики організації та проведення творчих, сюжетно-рольових, дидактичних та рухливих ігор. Ігротерапія. 	1
12	12	Розкрити особливості фізичного виховання у дітей дошкільного віку з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – особливості психомоторного розвитку дітей з відхиленнями у розвитку; – завдання, зміст, форми та методи фізичного виховання дітей у різних вікових групах з урахуванням ведучого дефекту; – особливості фізичного виховання дітей з ДЦП. Лікувально-оздоровча робота у спеціальному дошкільному закладі. 	2
13	13	Володіти методикою розвитку продуктивних видів діяльності у дітей з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – значення розвитку продуктивних видів діяльності для дошкільників; – зображувальна діяльність як показник психічного розвитку дитини; – напрямки розвитку зображувальної діяльності, розвиток конструктивної діяльності у дошкільному віці; – стимулювання творчої діяльності на заняттях з малювання, ліплення, аплікації, конструювання; – зміст, структура, методи і прийоми навчання образотворчої та конструктивної діяльності. Індивідуальний підхід на заняттях з розвитку продуктивних видів діяльності. 	1
14	14	Розкрити та законспектувати розвиток морального виховання дітей з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – поняття морального виховання дітей дошкільного віку; – зміст і методика морального виховання дітей дошкільного віку; – виховання колективізму (прояв і розвиток дружби, чуйність і взаємодопомога, громадська думка, засвоєння моральних норм, культура поведінки і взаємовідносини, особистість у колективі); – виховання початків патріотизму та громадянськості. 	1
15	15	Розкрити особливості розвитку трудового та економічного виховання дітей з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – особливості розвитку трудової діяльності у дітей дошкільного віку; – методи і прийоми трудового виховання; – елементи економічних знань, які вивчаються у дошкільному садку та методи їх викладання. 	1
16	16	Розкрити сутність методики естетичного виховання дітей з ПМР: <ul style="list-style-type: none"> – мета естетичного виховання; – поняття про художню творчість у дітей. Етапи творчої діяльності дитини-дошкільника. Умови стимулювання дитячої творчості; – формування художньої культури особистості; – методика естетичного виховання дошкільників. 	2
Змістовий модуль III. Підготовка до школи дітей з ПМР			

17	18	Охарактеризувати систему підготовки дошкільника з ПМР до школи: – поняття про «готовність дитини до школи»; – модель готовності дитини до школи: фізична, розумова, особистісна; – поняття про мовленнєву готовність дитини з вадами мовлення.	4
		Усього	24

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	№ теми	Назва теми	Кількість годин
1	2	3	4
Змістовий модуль І. Загальні питання організації виховання та навчання дошкільників з ПМР			
1	1	Законспектувати закономірності психомоторного розвитку дітей віком від 1 до 7 років, вікову періодизацію дітей.	1
2	2	Проаналізувати особливості виховання та розвиток особистості дитини з різними порушеннями мовлення в спеціальному дошкільному закладі (ФФП, ЗНМ, заїкання, РДА).	1
3	3	Опрацювати Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165, зробити карту знань до вищезазначеного Порядку.	1
4	4	Зробити карту знань на тему «Загальні вимоги до організації і змісту корекційно-педагогічного процесу в спеціальному дошкільному навчальному закладі».	1
5	5	Проаналізувати загальноосвітні та спеціальні програми навчання та виховання дітей. В аналізі висвітлити: – особливості проходження програм загальноосвітнього спрямування дошкільниками з порушеннями мовлення; – особливості реалізації змісту на заняттях у спеціальному дошкільному закладі щодо розв'язання освітніх, корекційних та корекційно-виховних завдань.	4
6	6	Законспектувати планування освітнього процесу в спеціальному дошкільному навчальному закладі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.	2
7	7	Законспектувати ряд корекційних завдань які виконує вихователь спеціального дошкільного закладу.	1
8	8	Написати конспект бесіди з батьками. Орієнтовний тематичний перелік бесід з батьками: 1. Мовленнєві порушення та причини їх виникнення. 2. Психологічні особливості дітей із системними порушеннями мовлення. 3. Навчання читанню дітей у сім'ї. 4. Як підготувати дитину до школи. 5. Поради батькам дітей із ЗНМ І рівня. Виховання і навчання дитини із ЗНМ. 6. Навчайте дітей спостерігати. 7. Що робити, якщо у дитини слабка пам'ять? 8. Як розвивати слухове сприймання дітей?	2

		9. Рухові ігри у системі корекційної роботи. 10. Гра – найкращий помічник у заняттях з дітьми. 11. Чи необхідно батькам поспішати вчити дітей читанню? 12. Як і що читати дітям із ЗНМ?	
Змістовий модуль II. Методики виховання та навчання дітей дошкільного віку з ПМР			
9	9	Проаналізувати систему розумового виховання дітей дошкільного віку: – розкрити поняття «розумовий розвиток» і «розумове виховання»; – розкрити завдання розумового виховання; – дати характеристику змісту розумового виховання.	2
10	10	Охарактеризувати систему сенсорного виховання та її роль у розумовому розвитку дитини з ТПМ: – розкрити поняття «сенсорний розвиток» та «сенсорне виховання»; – розкрити поняття «сенсорні еталони» та дати їх характеристику; – охарактеризувати процес сенсорного виховання.	2
11	12	Розкрити особливості фізичного виховання дітей дошкільного віку: – розкрити поняття «фізичний розвиток» та «фізичне виховання»; – розкрити завдання фізичного виховання; – розкрити особливості фізичного виховання в переддошкільному та дошкільному віці; – охарактеризувати засоби фізичного виховання дітей з порушеннями мовлення.	3
12	15	Розкрити методику морального виховання дітей дошкільного віку: – розкрити поняття «моральний розвиток» та «моральне виховання»; – розкрити завдання морального виховання; – охарактеризувати закономірності процесу морального виховання.	3
13	16	Розкрити особливості трудової діяльності дошкільників: – розкрити завдання трудового виховання; – розкрити особливості трудового виховання; – дати характеристику видів праці дітей; – охарактеризувати форми організації трудової діяльності дітей з порушеннями мовлення.	3
Змістовий модуль III. Підготовка до школи дітей з ПМР			
18	18	Охарактеризувати систему підготовки дитини до школи: – готовність дітей до шкільного навчання; – адаптація до шкільного навчання; – спільна робота дошкільного закладу і школи.	6
		Усього	32

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Для виконання **індивідуального завдання** студент повинен написати реферат на одну із тем.

Теми:

1. Гуманістична парадигма виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Спеціальні педагогічні умови для виховання дітей – дошкільників з ТПМ.
3. Методика проведення бесіди у спеціальному дошкільному закладі.
4. Аналіз програми для груп для дітей з ФФНМ.
5. Аналіз програми для груп для дітей із ЗНМ.
6. Аналіз програми для груп для дітей із заїканням.
7. Спільне планування корекційно-виховної роботи логопеда та вихователя групи для дітей з

ФФПМ.

8. Спільне планування корекційно-виховної роботи логопеда та вихователя групи для дітей із ЗНМ.

9. Спільне планування корекційно-виховної роботи логопеда та вихователя групи для дітей із заїканням.

10. Сенсорне виховання у зарубіжних системах (Ф. Гребель, М. Монтессорі, О. Декролі).

11. Сенсорне виховання в сучасній дошкільній педагогіці (А. В. Запорожець, А. П. Усова, Н. П. Пакуліна, М. М. Поддяков та ін.).

12. Стимулювання творчої діяльності на заняттях з малювання, ліплення, аплікації, конструювання.

13. Індивідуальний підхід на заняттях з розвитку продуктивних видів діяльності.

14. Проблеми готовності шестирічної дитини з вадами мовлення до школи.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із дисципліни «Спеціальні методики дошкільного виховання» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

– **усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповіді, презентація рефератів, участь в інтерактивних обговореннях;

– **письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат, конспекти занять;

– **комп'ютерного контролю:** презентації доповідей та творчих проектів;

– **самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Кількість балів	ЗМ 1								ЗМ 2								ЗМ 3	
	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	Т 17	Т 18
Практичні заняття (24 б)	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1	1	2	-	4
Самостійна робота (27 б)	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	6
Поточний модульний контроль (15 б)	5								5								5	
ІНЗ (4 б)	4																	
Підсумковий контроль (екзамен) (30 б)	30																	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою Академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Перелік питань до екзамену

Питання репродуктивного характеру

1. Визначте предмет і об'єкт спеціальних методик дошкільного виховання дітей з вадами мовлення. Охарактеризуйте пізнавальну діяльність цієї категорії дітей. Охарактеризуйте дітей з проблемами у розвитку як об'єктів та суб'єктів спеціального дошкільного виховання. Назвіть мету і завдання виховання дитини дошкільного віку з мовленнєвою патологією.
2. Охарактеризуйте вікову періодизацію дитинства та визначте головні напрямки виховання дітей з порушеннями мовлення.
3. Розкрийте зміст особистісно-орієнтованого виховання дитини з ТПМ.
4. Розкрийте принцип виховуючого навчання дітей з порушеннями мовлення.
5. Розкрийте принцип врахування первинного порушення і вторинних відхилень у розвитку дітей з порушеннями мовлення.
6. Розкрийте принцип доступності у дошкільному вихованні дітей з порушеннями мовлення.
7. Розкрийте принцип індивідуалізації та диференціації виховання та навчання дітей з порушеннями мовлення.
8. Розкрийте принцип комунікативної спрямованості дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.
9. Розкрийте принцип корекційно-компенсуючої спрямованості дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.
10. Розкрийте принцип науковості у дошкільному вихованні дітей з порушеннями мовлення.
11. Розкрийте принципи необхідності спеціального педагогічного керівництва дітьми з порушеннями мовлення та ранньої педагогічної допомоги у дошкільному вихованні дітей з порушеннями мовлення.
12. Розкрийте принципи розвивального навчання у дошкільному вихованні дітей з порушеннями мовлення і розвитку мислення і мовлення.
13. Розкрийте принцип систематичності та послідовності у дошкільному вихованні дітей

з ТПМ.

14. Розкрийте діяльнісний принцип дошкільного виховання дітей з ТПМ.
15. Розкрийте зміст виховання дошкільників з вадами мовлення.
16. Охарактеризуйте особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей із ЗНМ.
17. Охарактеризуйте особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей з ФФНМ.
18. Охарактеризуйте особливості організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей із заїканням.
19. Розкрийте методи та прийоми виховання дітей з вадами мовлення.
20. Опишіть наочні методи та прийоми виховання дітей з порушеннями мовлення.
21. Опишіть словесні методи та прийоми виховання дітей з порушеннями мовлення.
22. Опишіть практичні методи та прийоми виховання дітей з порушеннями мовлення.
23. Дайте визначення поняття розумового розвитку дитини дошкільника з ТПМ і охарактеризуйте показники розумового розвитку дитини.
24. Дайте визначення розумового виховання. Розкрийте завдання, засоби, зміст розумового виховання.
25. Дайте визначення поняття сенсорного розвитку дитини дошкільника з ТПМ, назвіть завдання та охарактеризуйте систему сенсорного виховання дошкільників.
26. Визначте труднощі в оволодінні сенсорними функціями дітьми з вадами мовлення.
27. Визначте мету і завдання фізичного виховання дітей з ТПМ, охарактеризуйте особливості організації фізичного виховання у спеціальному дитячому садку та опишіть загартовуючі процедури у системі фізичного виховання.
28. Охарактеризуйте естетичне виховання дітей дошкільного віку: поняття, завдання, методи, засоби.

Питання аналітичного характеру

1. Доведіть доцільність зв'язків спеціальних методик дошкільного виховання з іншими науками.
2. Проаналізуйте умови корекційно-виховної роботи у спеціальних дошкільних закладах.
3. Зробіть аналіз реалізації наступності у роботі дитячого садка і школи.
4. Обґрунтуйте результативність підготовки дошкільника до шкільного навчання в умовах дитячого садка.
5. Дайте характеристику готовності дитини до школи, в тому числі і мовленнєвої готовності.
6. Зробіть аналіз моделі готовності дитини старшого дошкільного віку до школи: фізичної, розумової, особистісної.
7. Зробіть аналіз роботи А. М. Богуш «Речевая подготовка детей к школе». – К., 1984.
8. Дайте характеристику роботи «Методика выявления речевых нарушений у детей и диагностика их готовности к школьному обучению» (автори: Е. Ф. Соботович, Л. Е. Андрусишин, Л. И. Бартенева. – К., 1998).
9. Зробіть аналіз теорії розвитку особистості. Розкрийте роль біологічного і соціального у становленні особистості.
10. Дайте характеристику форм організації трудової діяльності дошкільників з вадами мовлення.
11. Доведіть доцільність заняття як основної форми навчання та виховання дітей дошкільного віку та його структури.
12. Доведіть доцільність видів праці в дошкільному закладі для дітей дошкільного віку з ТПМ.
13. Проаналізуйте корекційну спрямованість трудової діяльності в логопедичних групах.
14. Проаналізуйте поняття «готовність дитини з ТПМ до шкільного навчання».
15. Проаналізуйте наступність у роботі спеціального дошкільного закладу і школи.

16. Проаналізуйте особливості підготовки дошкільника з вадами мовлення до шкільного навчання.
17. Доведіть доцільність валеології у дошкільному закладі.
18. Доведіть ефективність методів трудового виховання дітей дошкільного віку з ТПМ.
19. Обґрунтуйте доцільність особистісно-орієнтованого підходу у корекційній педагогіці.
20. Розкрийте суть корекційно-виховного процесу у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТВМ.
21. Проаналізуйте зміст навчання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.
22. Дайте характеристику методів та прийомів виховання і навчання дітей дошкільного віку з вадами мовлення.
23. Доведіть доцільність нетрадиційних підходів у вихованні дітей з порушеннями мовлення (лялькотерапія, казкотерапія, театральна діяльність, арттерапія тощо).
24. Проаналізуйте особливості запровадження інноваційної діяльності у роботі дошкільного закладу.
25. Доведіть доцільність зв'язку у діяльності педагога і логопеда у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТВМ.
26. Зробіть аналіз системи роботи вихователя у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТВМ.
27. Доведіть ефективність корекційної спрямованості музичних занять у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТВМ.
28. Доведіть ефективність роботи керівника з фізичної культури у спеціальному дошкільному закладі для дітей з ТВМ.
29. Доведіть ефективність рухливих ігор, як засобу мовленнєвої корекції у дітей дошкільного віку з вадами мовлення.
30. Доведіть доцільність дидактичних та сюжетно-рольових ігор для розвитку мовлення у дошкільників з ТПМ.

Питання, спрямовані на практичне застосування знань з предмета

1. Складіть модель готовності дитини-дошкільника до школи: фізична, розумова, особистісна.
2. Складіть конспект дидактичної гри з розумового виховання.
3. Складіть мету сюжетної-рольової гри, в процесі якої можна здійснювати моральне виховання.
4. Складіть схему заняття з розвитку зв'язного мовлення.
5. Наведіть приклади реалізації принципу доступності на заняттях з розвитку діалогічного мовлення.
6. Наведіть приклади реалізації принципу індивідуалізації та диференціації на заняттях з розвитку зв'язного мовлення.
7. Наведіть приклади реалізації принципу комунікативної спрямованості дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.
8. Наведіть приклади реалізації принципу корекційно-компенсуючої спрямованості дошкільного виховання дітей з порушеннями мовлення.
9. Наведіть приклади застосування наочних методів виховання дітей з порушеннями мовлення.
10. Наведіть приклади використання словесних методів виховання дітей з порушеннями мовлення.
11. Наведіть приклади застосування практичних методів виховання дітей з порушеннями мовлення.
12. Складіть короткий план-конспект заняття розумового виховання дітей дошкільного віку з ТПМ.
13. Складіть короткий план-конспект заняття з розвитку фонетико-фонематичного слуху.

14. Наведіть приклади видів робіт з розвитку фонетико-фонематичного слуху.
15. Складіть схему вікової періодизації розвитку дитини.
16. Складіть схему головних напрямків виховання дітей з порушеннями мовлення.
17. Наведіть приклад реалізації принципу врахування первинного порушення і вторинних відхилень у розвитку дітей з вадами мовлення.
18. Наведіть приклад організації корекційно-виховної роботи у групах для дітей із ЗНМ та доведіть його доцільність.
19. Складіть схему заняття з розвитку мовлення, на якому здійснюється моральне виховання.
20. Складіть схему заняття з розвитку сенсорного виховання.
21. Складіть короткий конспект заняття з розвитку мовлення, на якому здійснюється розвиток фонетико-фонематичного слуху.
22. Проаналізувати загальноосвітні та спеціальні програми навчання та виховання дітей.
23. Складіть план роботи педагога з батьками дітей, які виховуються у спеціальному дошкільному закладі.
24. Складіть план заняття з елементами естетичного виховання дітей дошкільного віку.
25. Складіть план заняття з елементами морального виховання дітей дошкільного віку.
26. Складіть план заняття з елементами розумового виховання дітей дошкільного віку.
27. Складіть схему заняття з елементами морального виховання дітей дошкільного віку.
28. Складіть схему заняття з розвитку уміння здійснювати опис предмета (можна порівняльний опис двох предметів).
29. Наведіть приклади сюжетно-рольової гри та доведіть її значення для розвитку логічного мислення та розуміння змісту зв'язного тексту.
30. Складіть схему заняття, що спрямоване на збагачення словникового запасу дітей з ТПМ.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА:

1. Вакуленко Л. С. Воспитание и обучение детей с нарушениями речи. Психология детей с нарушениями речи: учебно-методическое пособие / Л.С. Вакуленко. – М. : Форум, 2013. – 272 с.
2. Гогоберидзе А. Г. Детство с музыкой: Современные педагогические технологии музыкального воспитания и развития детей раннего и дошкольного возраста: учебно-методическое пособие / А. Г. Гогоберидзе. – СПб. : Детство-Пр., 2013. – 656 с.
3. Головчиц Л. А. Дошкольная сурдопедагогика: Воспитание и обучение дошкольников с нарушением слуха: Учебное пособие / Л. А. Головчиц. – М.: КДУ, Владос-Пр., 2013. – 320 с.
4. Зайцев С. М. Первый год жизни ребенка. Уход, лечение, воспитание / С. М. Зайцев. – Мн. : Книжный Дом, 2013. – 512 с.
5. Кондукова С. В. Формування сенсорних здібностей дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення засобом ігрової діяльності [Текст] : [посібник] / С. В. Кондукова, В. О. Кондратенко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2011. – 111 с.
6. Лупінович С. М. Довідник вчителя-логопеда / С. М. Лупінович. – Запоріжжя, 2007. – 127 с.
7. Мазильникова Н. Н. Эколого-валеологическое воспитание дошкольников. Организация прогулок в летний период / Н. Н. Мазильникова. – СПб. : Детство Пресс, 2013. – 96 с.
8. Николаева С. Н. Методика экологического воспитания дошкольников : учебное пособие для студентов учреждений среднего проф. образования / С. Н. Николаева. – М. : ИЦ Академия, 2012. – 224 с.
9. Огнев`юк В. О. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «ДИТИНА» / В. О. Огнев`юк; наук. ред. Н. В. Кудикіна, В. У. Кузьменко; авт. кол. Е. В. Белкіна, Н. І. Богданець-Білоskalенко та ін. – 3-є вид. доопрац. та доп. – К. : Київськ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 2012. – 400 с.
10. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка / Т. І. Поніманська. – К. : Академвидав. – 2013. – 456 с.
11. Проскура О. В. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка. – 2012. – С. 94-99, 162-165, 239-243, 399-406.
12. Стребелева А. Л. Специальная дошкольная педагогика: учебное пособие / Е. А. Стребелева, А. Л. Венгер, Е. А. Екжанова и др.; Под ред. Е. А. Стребелевой. – М. : Академия. – 2001.

ДОДАТКОВА:

1. Нильсен Д. 1001 совет родителям по воспитанию детей / Д. Нильсен, Л. Лотт, С. Гленн; Пер. с англ. И. Кочнева. – СПб. : Питер, 2013. – 400 с.
2. Осеннева М. С. Теория и методика музыкального воспитания : Учебник для студ. учреждений высш. проф. образования / М. С. Осеннева. – М. : ИЦ Академия, 2013. – 272 с.
3. Пахомова Н. Г. Формування мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.03 / Н. Г. Пахомова ; Ін-т соц. педагогіки АПН України. – К. : [б. в.], 2006. – 20 с.
4. Пінчук Ю.В. Методичні засади фізичного виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення // Логопедія. – №2 / Ю. В. Пінчук. – 2012. – С. 68-71.
5. Плохій З. П. Виховання екологічної культури дошкільників / З. П. Плохій. – К., 2002. – 173 с.
6. Сергеева В. П. Основы семейного воспитания : Учебник для студ. среднего

профессионального образования / В. П. Сергеева, Э. К. Никитина, М. Н. Недвецкая. – М. : ИЦ Академия, 2013. – 192 с.

7. Тимошенко Е. Чудо Монтессори или учение без мучения и воспитание без оценок, наград и наказаний. Заметки для родителей / Е. Тимошенко. – М. : Форум, 2013. – 248 с.

8. Холостова Е. И. Семейное воспитание и социальная работа : Учебное пособие / Е. И. Холостова, Е. М. Черняк, Н. Н. Стрельникова. – М. : Дашков и К, 2013. – 292 с.

9. Черноусова Ф. П. Духовно-нравственное воспитание - основа формирования потребности человека в человеке / Ф. П. Черноусова. – М. : УЦ Перспектива, 2013. – 120 с.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. <http://www.findlib.ru/>
2. <http://www.logopunkt.ru/>
3. <http://flogiston.ru/library>
4. <http://www.moi-detsad.ru/>
5. <http://www.logoped.ru/>
6. <http://potomy.ru/>
7. <http://www.defectolog.ru/>
8. <http://www.gold-child.ru/>
9. <http://www.invalid-detstva.ru/index.php>
10. <http://logopedshop.ru/>
11. <http://psycholib.freevar.com/>
12. <http://adalin.mospsy.ru/index.shtml>
13. <http://pedlib.ru>
14. <http://public-library.narod.ru/>
15. <http://www.kodges.ru/>
16. <http://psylib.myword.ru/index.php?automoduleownloads>
17. <http://downsyndrome.at.ua/publ/14-1 -0-144>